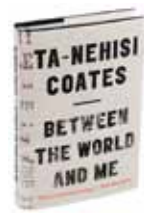

Politikk for hvite. Kropp for svarte.

«Ansiktene i bunnen av brønnen»:
Genierklærte Ta-Nehisi Coates har skrevet bok om hvordan det er å være afroamerikaner i USA i dag. Den er formet som et åpent brev til sønnen hans, og det er en trist, nesten resignert overlevering.

Ta-Nehisi Coates (40) Amerikansk skribent, journalist, forfatter og foreleser. Coates skriver fast for tidsskriftet *The Atlantic*, men har også skrevet for blant andre *Time Magazine* og *The New York Times Magazine*. Coates utga i 2008 boken «The Beautiful Struggle», og kom i juli i år ut med «Between the World and Me» som fikk svært god mottagelse i USA. Coates er nominert, og stor favoritt til å vinne, USAs fremste litteraturpris *National Book Award* for sakprosa. Vinneren annonseres 18. november. Coates ble nylig tildelt den prestisjetunge «Genius Grant», et stipend på over 600 000 dollar tildelt av *John D. and Catherine T. MacArthur Foundation* til personer som viser «exceptional merit and promise».

Ta-Nehisi Coates

BOKOMTALE
FREDRIK GIERTSEN
Frilansjournalist

USA på godt og vondt. USAs fortid med konstitusjonell rasisme i form av slaveri og apartheid – de såkalte Jim Crow-lovene – er velkjent, men det sies at tiden leger alle sår, og i dag hylles gjerne landet som et skoleeksempel på hvordan man kan få til vellykket integrering av innvandrere. Men mens nyankomne ganske riktig behandles med amerikanernes spesielle evne til å virke inkluderende (man blir fort godtatt som «amerikaner»), så er det tydelig at deler av landets brutale fortid hvitvaskes for dermed å fremstå løst fra de problemene man hankses med i dag. Ikke minst gjelder dette den hvite befolkningen, de som inntil nylig utgjorde majoriteten, og deres forhold til indianerne og afroamerikanerne.

Ta-Nehisi Coates (1975-) er en relativt ung, svart forfatter og intellektuell fra Baltimore, en by på størrelse med Oslo, som nå er gjort verdenskjent gjennom TV-serien «The Wire». Dette er en havneby med en stor andel afroamerikanere, som gjennom perioder med fattigdom har vært åsted for en rekke raseopptøyer. Når det gjelder Coates, så tar han utgangspunkt i sin egen kropp – den mørke huden og det krøllete håret – for å beskrive den systematiske, strukturelle rasismen som omgir ham.

Skal man mene noe om dette, hvordan det er å leve sitt liv inne i en svart kropp i USA i dag, må man sette seg inn i de undertrykte historie slik den er bygget opp av Frederick Douglass, W.E.B. Du Bois, James Baldwin, Toni Morrison, og nå altså Ta-Nehisi Coates.

Den svarte kroppen. I boken «Between the World and Me», som ellers er et ganske fritt assosiativt stykke prosa, vender Coates stadig tilbake til den konkrete kroppen. Hvordan føles det å vite at ens forfedre først er blitt stjålet eller kidnappet, dernest lenket, pisket og voldtatt nettopp på grunn av deres fysiske beskaffenhet?

Og ikke minst: hvordan oppleves det å se at diskrimineringen og overgrepene fortsetter, om enn i andre former, mens det offisielle USA feirer sin eksepsjonalitet og humanisme? Hvordan føles det å se en hel Spielberg-film som hyller Abraham Lincoln, der de svarte kun glimtvis er til stede, og da bare som umælende takknemlige vesener? Eller å lese løse Martin Luther King-sitater, så utvannet at de kunne vært skrevet av Paulo Coelho?

Det Coates gjør, er å advare sin sønn mot å tro at hans kropp tilhører ham selv fullt og helt, fordi selv 150 år etter

Svart pionérballerina med kroppen som arbeidsredskap
Misty Copeland (t.h.), her med James Whiteside i «Svanesjøen» ved Metropolitan Opera House i New York 24. juni, ble i sommer den første afroamerikanske hoveddanseren ved American Ballet Theater, et av USAs fire store ballettkompanier. I Ta-Nehisi Coates' bok står svartes kroppslige opplevelser og fornedrelser sentralt.

Foto: GENE SCHIAVONE/AMERICAN BALLET THEATER/AP

Hvordan føles det å vite at ens forfedre først er blitt stjålet eller kidnappet, dernest lenket, pisket og voldtatt nettopp på grunn av deres fysiske beskaffenhet?

slaveriets opphør er dette lærdommen faren har trukket av sitt eget liv. Han skriver om rekken av unødvendige kroppsvisiteringer og mistenksomme blikk på ID-papirer, men det virkelige omslaget i Coates' liv inntraff da en politimann drepte en av hans ungdomsvener.

Etter dette opplever han å bli nærmest stiv av skrekk når han blir stoppet i en trafikkontroll. For ham er det å besinne seg «på gata» en barnelærdom, men når han flytter til Manhattan blir han – en gang han overreagerer ørlite når en kvinne dytter til hans lille sønn i en heis – minnet om at han som afroamerikaner potensielt kan få hele det hvite maktapparatet vendt mot seg og sin egen kropp. Han vet hvem som vil bli mistenkt dersom politiet skulle komme, og han vet hvor langt de kan gå hvis han skulle begynne å motargumentere.

To nasjoner. Det er i grunnen overraskende å tenke på i hvor stor grad USA utad fremstår som et hvitt samfunn, som for eksempel i politikken (*ja, jeg vet*) og underholdningsindustrien. Hollywood blir stadig kritisert for ikke å være inkluderende nok, og forsiderpiker i moteblader og ankermenn- og kvinner på TV er nesten alltid hvite (idret-

ten er her et åpenbart unntak).

Motsatt er statistikk over hvem som sitter i fengsel og hvem som er ofre for politivold, like kjent som det er overveldende. Men Coates' ærend er å gå dypere, å pirke borti de vedvarende holdningene til «de som ser på seg selv som hvite», samtidig som han stiller de ubehagelige spørsmålene om dette er nedarvede forestillinger. Utgjør de hvite og de svarte i USA egentlig samme nasjon?

Coates forteller om hvor dypt inntrykk det gjorde på ham første gang han så hvite middelklassefamilier gå og breie seg med barnevognene sine på fortauene på Manhattan, og hvite ungdommer som sjanglet ut av fasjonable serveringssteder med skvalpende drinker i hånden. Han hevder at slik grenseoverskridende oppførsel ville være helt utenkelig for svarte, for de er vant til alltid å kikke seg en ekstra gang over skulderen.

Samtidig tar de privilegerte sin frihet fullstendig for gitt, og dermed er de ikke i stand til å sette seg inn i afroamerikanernes situasjon. Når samfunnets friksjoner blusser opp og havner i nyhetene, tolkes de av de hvite som politikk, mens for de svarte er det kropp.

Statistikk over hvem som sitter i fengsel og hvem som er ofre for politivold, er like kjent som det er overveldende. Men Coates' ærend er å gå dypere.

Politikk for hvite. Kropp for svarte.

» **11. september.** Til sin sønn skriver han at det for de svarte alltid vil være en ny Martin Luther King, Malcolm X, Eric Garner, Renisha McBride, John Crawford, Michael Brown eller Trayvon Martin, mens de hvite trekker et lettelsens sukk når de endelig kan oppsummere sine nyhetssendinger fra Ferguson med bildet av en hvit politimann i full mundur som trøster en skrekkslagen svart gutt. Da kan de sette strek og gå videre, men det kan ikke svarte, og enda mindre de som er skutt eller plassert i fengsel. Dette indikerer at det er (minst) to historier som fortelles parallelt i USA, og at den ene alltid har forrang, for den dominerer i mediene, skolesystemet og domstolene.

Hva er resultatet av denne følelsesmessige segregeringen? Coates forteller at da tvillingtårnene sto i brann, var hjertet hans kaldt. Han hadde sine egne katastrofer, og Ground Zero, som en gang var sentrum for omsetning av slaver (det lå til og med en egen kirkegård for dem der), hadde for ham alltid vært Ground Zero.

«Damn it all», skriver han. «Til helvete med de latterlige flaggborgene, de tøffe brannmennene og de overspente slagordene.» Og han fortsetter med å fordømme de som med stadige henvisninger til Martin Luther Kings ord om ikkevold, forlanger at de svarte skal være dobbelt så gode, samtidig som de selv passer på å sikre seg de kraftigste skytevåpnene.

Borgerkrigen. «Da borgerkrigen [1861–65] startet, var våre stjalne kroppar verdt fire milliarder dollar, mer enn hele USAs samlede industri, alle jernbaner, verksteder og fabrikker tilsammen, og det viktigste produktet som ble skvist ut av disse stjalne kroppenes arbeid – bomull – var landets viktigste eksportartikkel. USAs rikeste menn bodde langs Mississippi, og de hadde alle tjent sine penger ved hjelp av våre stjalne kroppar. Våre kroppar ble holdt fanget av de første presidentene. Våre kroppar ble handlet med fra Det hvite hus av James K. Polk. Våre kroppar bygget Capitol og the National Mall.» Da Mississippi trakk seg ut av unionen, var det fordi delstatens rikeste var ensbetydende med slaveeierne, som omtalte dem som «verdens viktigste materielle interesse».

Det er i lys av dette at Coates viser til at den kontinuerlige ødeleggelsen («destruction») av de svartes kroppar, er så sterkt knyttet til opprettholdelsen av lov og orden. Sikkerhet er i virkeligheten den høyeste verdien i samfunnet, mye høyere enn rettferdigheten, og han hevder at de hvite mye heller vil være hvite enn frie.

Han siterer Sør-Carolinas senator John C. Calhoun (1782–1850), som hevdet at det store skillet i samfunnet ikke gikk mellom fattig og rik, men svart og hvit, og at alle de hvite tilhørte overklassen, og måtte respekteres og behandles som likeverdige.

Om såkalt «black-on-black violence» skriver Coates at det er en løgn som unnskylder dem som forfattet servitutene, administrerte etableringslånene, oppførte boligkompleksene, bygde gatene og solgte blekket til alle skjemaene.

Tilgivelse. «Demokratiet er en tilgivende guddom», skriver han innledningsvis. For alle er jo enige om at USA er et demokrati, og lovene og reglene – som skal gjelde likt for

«Black Lives Matter» Folk trosset portforbudet, og røyk og tåregass ble brukt for å spre demonstrantene i Ferguson 17. august 2014. Drapet på Michael Brown 9. august førte til omfattende protester over hele USA og var en utløsende årsak til opprettelsen av bevegelsen «Black Lives Matter». Foto: CHARLIE RIEDEL, AP/NTB SCANPIX

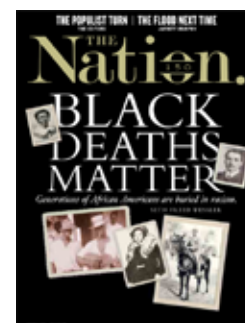
Som Malcolm X sa, hvis du er svart, så ble du født i fengsel. Og dette forklarer alt, synes Coates: At fedrene i «the projects» går på crack, at mødrene har hiv, og at Michael Jackson febrilsk bleket huden sin.

alle – er fremforhandlet i henhold til konstitusjonell praksis. Ja, selv politiet – som attpåtil har stadig flere sorte tjenestemenn – er selvsagt underlagt lovens bokstav.

Men, som Malcolm X sa, hvis du er svart, så ble du født i fengsel. Og dette forklarer alt, synes Coates: at fedrene i «the projects» går på crack, at mødrene har hiv, og at Michael Jackson febrilsk bleket huden sin. Og hvorfor skal de svartes helter, i skoleverkets tapning, alltid være ikkevoldelige, samtidig som imperiets armeer sprer seg over hele verden i den vulgære egeninteressens navn?

I Ta-Nehisi Coates' øyne har amerikanere guddommeliggjort sitt demokrati så sterkt at de tilslører sin egen vage forestilling om at de fra tid til annen trosser sin gud. Det kan de tillate seg fordi denne guden er utstyrt med så stor tilgivelseskraft at de kjetterske handlingene – tortur, tyveri, slaveri – friksjonsfritt lar seg inkorporere i en større fortelling der det bare er plass til nasjonalt patos.

Slik er det samfunnet som hans sønn skal vokse opp i, og det er ingen amerikansk drøm.

«Generasjoner av afro-amerikanere er begravet i rasisme» skriver det anerkjente tidsskriftet *The Nation* på sin forside i november 2015.